

Stappenplan beoordeling wilsbekwaamheid ten behoeve van notariële dienstverlening

KNB, april 2013

Dit Stappenplan biedt een toetsingskader aan notarissen die zich in voorkomende gevallen een oordeel moeten vormen over de wilsbekwaamheid van een cliënt ten behoeve van notariële dienstverlening. Het is vastgesteld door het bestuur in mei 2006 en is in april 2013 geactualiseerd in samenspraak met Alzheimer Nederland en samengevoegd met het VIA/EPN protocol beoordeling wils(on)bekwaamheid.

Onderverdeling:

- A. Inleiding
- B. Indicatoren
- C. Verdere stappen
- D. Conclusie

A. Inleiding

1. Wilsbekwaamheid.

Voor het tekenen van een notariële akte moet de cliënt in staat zijn tot een redelijke waardering van de belangen die zijn betrokken bij de in de akte neergelegde rechtshandeling. Eerst indien daartoe aanleiding bestaat, dient de wilsbekwaamheid van een cliënt uitgebreider te worden onderzocht. Het is aan te raden u bij uw uiteindelijke besluitvorming te laten bijstaan door twee medewerkers van uw kantoor en deze medewerkers als getuigen op te laten treden bij het eventueel passeren van de akte.

B. Indicatoren

2. Aanleiding voor een (nadere) beoordeling van wilsbekwaamheid.

De kamers voor het notariaat nemen met de wet tot uitgangspunt dat een cliënt die handelingsbekwaam is, moet worden geacht zijn belangen te kunnen behartigen. Eerst indien er aanleiding bestaat om daaraan te twijfelen, dient een notaris de geestesgesteldheid van zijn cliënt nader te onderzoeken. Indicatoren (in combinatie) hiervoor kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Het vermogen van de cliënt is onder bewind gesteld;
- De cliënt is op hoge leeftijd;
- De administratie is niet in eigen beheer;
- De cliënt woont niet meer zelfstandig;
- De cliënt verblijft in een zorginstelling;
- Medische indicatie (ziekten/aandoeningen die van invloed kunnen zijn op het verstandelijk vermogen, bijvoorbeeld de ziekte van Alzheimer, verstandelijke handicap, depressiviteit);
- Indien er twijfels bestaan aan de weloverwogenheid van een gedaan verzoek;
- Indien het initiatief voor het verzoek tot dienstverlening van een ander dan de cliënt komt;
- Indien instructies voor de inhoud van de akte door anderen dan de cliënt zijn vastgelegd;
- Voor testamenten: Indien een testateur frequenter dan voor hem te doen gebruikelijk een verzoek doet tot het aanpassen van een eerder testament;
- Voor testamenten: Naarmate de inhoud van een nieuw testament ingrijpender afwijkt van de inhoud van een eerder testament of de inhoud ongebruikelijk is;
- Voor testamenten: Indien de tijdspanne tussen het verzoek tot het opmaken van het testament en het verlijden daarvan zeer kort is zonder medische noodzaak;
- Extra aandacht verdienen testamenten, schenkingen, overdrachten ouders-kinderen en de verstrekking van geldleningen.

3. Neem een besluit om wel of niet de wilsbekwaamheid volgens het stappenplan te beoordelen.
Vragen die de notaris zichzelf kan stellen, zijn:

- Zijn er, gezien bovenstaande indicatoren, gereede twijfels over de wilsbekwaamheid van de cliënt voor de te nemen beslissing?
- Bestaat de indruk, gezien bovenstaande indicatoren, dat er sprake is van beïnvloeding door derden?

C. Verdere stappen

4. Stel adequate vragen / informeer adequaat / bespreek zonder aanwezigheid van partner of familie.

- Geef de cliënt voldoende gelegenheid om kennis te nemen van de mogelijkheden om zijn wensen/belangen te regelen;
- Trek extra tijd uit;
- Houd een bespreking met de cliënt "onder vier ogen" zodat eventuele beïnvloeding door derden kan worden beperkt;
- Houd bij het voeren van een gesprek rekening met het bevattingsvermogen en eventuele cognitieve en emotionele beperkingen van de cliënt, gehoorklachten en een verminderd gezichtsvermogen;
- Bezoek de cliënt in eigen woonomgeving, dan wel houd de bespreking in een rustige omgeving.

5. Beoordeel vervolgens de beslisvaardigheid.

Het gaat daarbij om de volgende vaardigheden (of criteria) die u kunt toetsen door het stellen van open vragen:

A. Het vermogen een keuze uit te drukken.

Vraag bijvoorbeeld (en herhaal deze vragen eventueel aan het einde van het gesprek):

- Kunt u mij vertellen wat de gevolgen zijn van het ondertekenen van de akte?
- Bent u het met de inhoud van de conceptakte geheel eens?

B. Het begrijpen van informatie.

Vraag bijvoorbeeld:

- Kunt u mij in uw eigen woorden zeggen wat ik u verteld heb over het doel van de notariële akte en over de gevolgen?
- Kunt u ook in uw eigen woorden vertellen wat ik u verteld heb over de andere mogelijkheden om uw wensen juridisch te regelen?

C. Het beseffen en waarderen van de betekenis van de informatie voor de eigen situatie.

Vraag bijvoorbeeld:

- Wat zal het effect daarvan zijn...?
- Wat denkt u dat er gebeurt als u niet...?
- Waarom denkt u dat ... heeft aangeraden?

D. Logisch redeneren en het betrekken van informatie in het overwegen van opties.

Vraag bijvoorbeeld:

- Wat waren de redenen die belangrijk waren bij het komen tot uw besluit...?
- Hoe heeft u die redenen tegen elkaar afgewogen?

D. Conclusie

6. Beslis aan de hand van de onder punt 5. genoemde criteria of de cliënt voor het ondertekenen van de notariële akte als wilsbekwaam of wilsonbekwaam moet worden beschouwd.

7. Is de cliënt volgens u wilsbekwaam voor de gevraagde notariële dienstverlening? De akte kan gepasseerd worden.

8. Is de cliënt volgens u wilsonbekwaam voor de gevraagde notariële dienstverlening, maar lijkt er kans op herstel?

De akte kan niet gepasseerd worden. Overweeg de kans op herstel van wilsbekwaamheid.

Overweeg verdere besluitvorming uit te stellen en volg het stappenplan bij de vervolgbespreking opnieuw.

9. Is de cliënt volgens u wilsonbekwaam voor de gevraagde notariële dienstverlening, maar er lijkt geen kans op herstel?

De akte kan niet gepasseerd worden. Als de notaris op grond van het bovenstaande van mening is dat wilsbekwaamheid ontbreekt, dan kan een ter zake van de aandoening van uw cliënt relevant onderzoek uitgevoerd worden door een NIET-behandelend arts ter verificatie.

U kunt via de website van de Vereniging van Indiceren en adviserende Artsen (VIA) zelf contact zoeken met een arts in uw provincie.

Ga naar <http://www.vianieuws.nl/kennis-delen/wilsbekwaamheid> en klik op een van de provincies. Op deze pagina vindt u tevens het aanvraagformulier voor een verklaring omtrent wils(on)bekwaamheid.

10. Het is verstandig om de wijze en inhoud van de beoordeling van wils(on)bekwaamheid, als ook het gevoerde overleg daarbij, in het cliënt-dossier en de notariële akte vast te leggen.

Vastgesteld door het KNB-bestuur, mei 2006, geactualiseerd april 2013 in overleg met Alzheimer Nederland.